

Från Åboholm till Östturkestan

På spiskrans hos mormor Elsa i Sörbytorp stod en 5-6 cm hög sten. Den var brunrandig och slät. Det berättades att den hade hon fått av sin morbror Adolf som var missionär i Kashmir. Stenen är borta, antagligen försvann den vid auktionen 1959 eller så kom den bort när huset byggdes om och den stora muren med bakugn försvann. Det är den här stenen som gjort mig nyfiken på gamla mormor Johannas bror, missionären Adolf Bohlin. J

Visst var det spännande som 7-8 åring höra om missionären i Nepal. Nu har jag hittat litteratur och filmer som beskriver livet som missionär långt bort i världen. John Hultvall beskriver det hårda livet i *Mission och revolution i Centralasien: svenska missionsförbundets mission i Östturkestan 1892-1938. 1981*. En samtida missionär var Lovisa från Karlskoga, hon var en flitig brevskrivare. Det är fantastiskt att breven bevarats. En sentida släkting till henne har skrivit boken *Till min Syster Lovisa*. Med utgångspunkt från breven så skapar författaren en levande berättelse om hur livet på en missionsstation vid 1910-20 talen.

Det finns några filminspelningar från missionärlivet. Det är ett myllrande folkliv.

Svenska missionsförbundets arkiv finns nu mera i Riksarkivet. Där finns all korrespondens mellan missionärer och styrelsen i Stockholm.

Arbetarbostaden i Åboholm. Det var många familjer som bodde här.

Albert född 1856 ^{den} 20 Maren
Karolina född 1858 den 24 Desember
Johan född den 1861 den 23 Mars ^{den}
Karl född 1863 den 1 Maj
Alexandre född 1864 den 12 Desember
Johanna född 1868 den 6 Desember
Otto född 1870 den 27 November
Adolf född 1873 den 9 Mars
Augusta 1875 den 23 Augusti
Oskar 1881 den 23 September

född
Daniel var 1877 14 september
Emma 1866 24 oktober
+

Moster Götta född den 13
Maj 1926 82 år

Taru är född 1879 den 30 Mars
Mamma är född 1836 17 April
Johanna
Z

Ur Johannas små anteckningar. Här finns namn och födelsetider för alla 12 syskonen, föräldrarnas födelse- och dödsdag. Några rader om Johannas bröllopsdag. Här finns också anteckningar om när Alexander och Adolf var hemma och hälsade på.

Albert bosatte sig i Oskarstorp.

Karolina flyttade till Kungsör

Johan blev mjölnare på Stjärnsund

Karl blev kvar i Åboholm och Bråttom

Alexander utvandrade till Amerika.

Johanna gifte sig med Oskar från Bosjön. Först bodde vid Holmen, 1909 flyttar de över församlingsgränsen till Skirbråten i Askersund.

Otto tog namnet Bohlin och flyttade till Örebro

Adolf blev skohandlare i Tidaholm. Blev missionär i Kashgar i Himalya och reste vidare till Amerika.

Oskar den yngste bosatte sig i Olshammar.

Alexander f 1864

emigrerade till Amerika. Alexander flyttade först till Kristinehamn där han var sjukvakt på Marieberg. Kanske var det olycklig kärlek som fick honom att flytta till Kristinehamn, varifrån han senare utvandrade. Det berättas att Alexanders käresta, var dotter till Olavus i Sannerud. Bonden Olavus frågade hur Alexander skulle försörja henne. "du får väl sätta henne på fattighuset". Alexander gifte sig och fick familj i Amerika. Men flickan i Sannerud förblev ensam. Hon glömde aldrig Alexander.

Den 15 augusti 1889 så finns Alexander, 25 år gammal med på en passagerarlista från Göteborg.

Adolf Bohlin f 1873

Adolf föddes i Åboholm 1873. I syskonskaran föddes 12 barn – tre av syskonen l tog sig namnet Bohlin. Det var Otto som flyttade till Örebro och blev affärsman. Adolf hade möjligen skoaffär i Örebro. Kanske gick inte affärerna så bra – har hört om en konkurs där syskonen hade gått i borgen. Han flyttade till Tidaholm och var skohandlare där. Syster Augusta född 1875 följde med som hushållerska. På bilden sitter Fredrik Johansson som Augusta gifte sig med den 5 november 1898 kl. 6 e.m. Så står det på inbjudningskortet som Oskar och Johanna fick. Den blivande missionären Adolf står i mitten.

Jag har funnit några data om honom i olika register, men mycket återstår. 1887 konfirmerades Adolf. Präst i Tived var då Kinberg. Jag har upptäckt "Nattvardsbarnen" i kyrkoregistren. Det är förteckningar över alla som gick och

lästa samma år. Här träffades ungdomar från hela socken från Ykullen, Måshult, Sannerud – Kopparhult. Kan tänka att det var här som man första gången möte sin blivande livsledsagare.

Från Tidaholm har jag fått uppgifter från missionsförsamling.

I Tidaholms missionsföreningens församlingsbok kan man läsa att ,Adolf Bolin , Skohandlare intagen i mars 1896. Född i Tiveden 9 april 1873. Adolf var 23 år gammal när han kom till Tidaholm.

Adolf genomgick Missionskolan 1899 - 1902. Svenska missionsförbundet hade två missionsskolor, en i Kristinehamn och i Stockholm.

Avskildes som missionär 1902 och reste till Östturkestan första gången den 10 oktober 1903. Då var Adolf 30 år gammal. Återkom till Sverige den 7 november 1909 och reste ut för andra gången den 27 september 1910. Enligt en matrikel från Missionsförbundet.

Protokoll fört vid Tidaholms missionsförsamling d 28 augusti 1903. ” Med anledning av Missionär A Bolins resa till missionsfältet beslöts att för honom upptaga kollekt söndagen den 6 september.”

Bild från avskedsfesten finns i Immanuelskyrkans arkiv,

Adolf återkom till Sverige 7 november 1909. Sommaren där på var han hemma i Åboholm den 5 september 1910 enligt Johannas minnen. Den 27 september åker han ut igen.

Adolf var 36 år när han kom tillbaka 1909, 37 när han åkte ut igen för att aldrig mer komma tillbaka.

Det kommer ett världskrig emellan. 1920 lämnar han Kasgar 47 år gammal. Reser med båt till Amerika. Han far med båten Colusa från Calcutta i Indien med avsikt att åka till Stockholm. Men planerna ändras tydligen och anländer till San Francisco, Kalifornien. (California passenger and crew lists 1893-1957).

Morbror Folke berättar att hans mor Elsa sagt att Adolf följde med skördetröskorna över den amerikanska kontinenten. Den slutade sina dagar som trädgårdsmästare i Kalifornien.

Det här är de primära uppgifter jag har om Adolf.

Jag hittade en bild på Adolf i [och en länk till svensk missionshistoria. Mission och revolution i Centralasien av Johan Hultvall](#) .

Landet – Östturkestan

Sven Hedin (1865-1952) genomförde många expeditioner till Central asien. Han besökte den Vandrandsjön , Lop Nor i Takla Makan öken.

1892 beslutade Svenska Missionsförbundet att upprätta verksamhet i Kashgar för att bana väg för krisendomen genom Asien till Kina. 1894 kom den första missionärerna dit. Kashgar ligger i Östturkestan. Området är omgivet av massiva bergskedjor i norr, väster och söder samt den vidsträckt Takla Makan öken i öster och består övervägande av öken med undantag av en rad oasstäder, som får sitt vatten från de omgivande bergen. Med andra ord väldigt isolerat – men det har funnits kulturellt utbyte tack vare Sidenvägen. Åtminstone sedan 100-talet år f. kr.

Öken, ja visst är Takla Makan en stor öken men i detta sandland så finns det många oaser, inte bara en hägring med några palmer, utan det var milsvida områden med bördig jord och frodig växtlighet.

Här växte allt utom bananer. Man skördade majs tre gånger om året. Vattnet kom forsande upp från bergen och man hade byggt sinnrika dammar för att ta vara på det. Det fanns inga brunnar

Resan till Kashgar

Hur tog man sig dit? Sven Hedin hade väl beskrivet hur Sidenvägen gick och gjort kartor. Så snart Hedin kom hem från en expedition så skrev han en tjock bok om sina upptäcktsresor. Det gällde att få in pengar till nästa äventyr. Jag har åtminstone läst halva boken om hans resa till den vandrande sjön Lop Nor i Taklamakan öknen som jag lånade på Logen Svan. Här finns svaret på hur missionsförbundet kunde komma på att skicka missionärer till Kashgar – dels var det att var en bit på väg till att nå kineserna och vägen dit hade Hedin nedtecknat.

Enklaste vägen var att med hästkaravan följa den gamla Sidenvägen över Parmirbergen. 2 veckor till häst med mellan 8-10 timmar i sadeln. Smala stigar som passerar forsande vatten och slingrar sig fram över höga bergspass. Den tunna luften på 3700 meters höjd drabbade både hästar och människor, men led av bergsjukan – som ledde till yrsel, svimningsanfall och näsblod. Man orkade inte gå många meter.

Lovisa Engvalls resrutt 1900: Resan gick via St Petersburg sedan fortsatte det med en tågresa genom ryska Centralasien sedan via karavanvägar över dramatiska bergspass med häst.

Hösten 1929 begav sig Jarring till Östturkestan. Efter två veckors tåg genom centralasien och 2 veckor på hästrygg över Pamir, så kommer han till Kashgar. Det var som att kliva rakt in i Tusen och en natt.

Det fanns inget elektriskt ljus, inga bilar, inte ens cyklar. Böcker kopierades förhand av yrkesskrivare i basarerna. Städerna var storstäder i modern mening, Jarkend var störst och hade uppskattningsvis 100 000 innevånare och Kashgar omkring 90000. Missionen arbetade alltså i folkrika trakter. Befolkningen var mycket blandad i provinsen bodde 13 olika folkgrupper.

Missionsarbetet?

Om resan var svår så var det intet mot att missionera bland muslimer, som om de konverterade uteslöts ur släkten och riskerade dödsstraff. Från 1894 till 1938 fanns missionärer i området. När man 1938 tvingades bort så brändes allt, det var för farligt material –

Missionärerna fick istället koncentrera sig på tekniskt bistånd, sjukvård, barnhem, skolor för pojkar och flickor samt utbildning till hantverkare. Främme, missionsförbundare och arkitekt, har intervjuat många gamla missionärer på 1980 talet. Berättar att en av missionärerna, Högberg, hade utövat ett 20-tal yrken under sitt 40-åriga liv i missionens tjänst. Svensk byggnadsteknik infördes. Högberg ritade det sjukhuset som inviges 1909 i Kashgar och fick sedan i uppdrag att rita och bygga det engelska konsulatet – han var tjänstledig i två år för att göra detta. Den svenska kakelugnen infördes, rörsystemet var det samma men det fanns inget kakel, så muren putsades.

Ända in på 1930-talet så sågades allt virket för hand med en stocksåg och två man, som drog sågen emellan sig. Missionärerna lärde kvinnorna att sticka strumpor, en kunskap än lever kvar. Tidigare hade man bar tovat ullen.

Men första måste man lära sig språket, östturkiska eller uiguriska som det kallas sedan 1930-talet. Missionärernas översättningar, stavningsregler och standardiseringar har spelat en stor roll för

uiguriskans utveckling till ett modernt skriftspråk.

1901 startade Missionsförbundet områdets första tryckeri, för att ge ut översättningar av Bibeln, sångböcker och traktater. Även skolböcker trycktes.

Fram till 1938 stannade missionärerna kvar i Kasgar.

Källor:

Cedervall, Harry: Bilder och dokument från Tidaholms missionsförsamling

Eldh, Betty: Minnen , livshistoria

Equmenia Kyrkans hemsida och bloggen Tidsperspektiv

Gustavsdotter, Maria: Lovisa- Från din syster Lovisa. Isabergs förlag 2005

Hultvall John, Mission och revolution i Centralasien. Gummesson 1981.

Karlsson, Ingemar: När vägen till jobbet gick över Himalaya 2001 (

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/>

Karlsson, Torbjörn: Utstickare: udda människor och händelser. Spongs bokhandel 2007.

Sulayman, Eset: A study on "Kasgar Prints" : "Eastern turki" printed materials published by the

Svanberg, Ingvar: Vänbok till Björn Skogar, sh.diva.portal.org. "Nu låter du din tjänare fara i frid"

Missionären Lovisa Engvall (1865-1935) från Karlskoga.

Svensk biografiskt lexikon: Carl Johan Engvall

Swedish press in Kashgar 1892-1938

Törnvall, Gunilla: Svenskar bidrog till Östturkestans skrift språk SVD Kultur 2006.

Riksarkivet – förteckningar Östturkestan missionen.

Wikipedia Kashgar

[Film](#) Svensk missionshistoria 3 st filmer

<http://www.filmarkivet.se/sv/Film/?movieid=563&returnurl=http://www.filmarkivet.se/sv/Sok/?q%3dsvensk%2bmission%26categoryid%3d12>

James, SL. Swedish Mission Projekt <https://archive.org/details/swedish-mission-project>

The Mission was active in Kashgar, Yarkand and Yengi Hissar in East Turkistan from 1892 until 1938. The films date from 1930 to 1934 and audio recordings from 1955 to 1987.

Archive Films (Silent):

From Kashmir to Kashgar (1930-34) 15.44

By Otto Torvik [16mm film, Private Collection, Sweden]

Swedish Mission in East Turkistan (1930/31) 17.30

By Rikard Nystrom [9.5mm film, National Archives, Sweden]

Ancient Silk Road: 100km Across the Plain (1931) 16.16

By Otto Torvik / Carl Persson [16mm film, Private Collection, Sweden]

John Törnquist's East Turkistan Films (1931-1934) 31.55

By John Törnquist [9.5mm film, National Archives, Sweden]

Other Related Films and Recordings:

Ildiko Beller-Hann Interview (2009) [English]

East Turkistan during the Swedish Mission (Max Planck Institute, Germany)

Uyghur TV: Swedish Mission Archives (2007) 01.02.35 [English / Uyghur]

A tour of the Swedish Mission archives with Katarina Thurell (UTV Germany)

Min släkt från Åboholm / Anita Karlsson, Sörbytorp 2021-02-02

Sweden to Xinjiang: Caravans of Hope (1998) 41.41 [English]
Documentary on Margareta Hook (Ljus i Öster Sweden)

Uyghurs: An Oasis in the Desert (1996) 13.12 [English]
Documentary promoting Christianity to Uyghurs (R.U.N. Ministries USA)

Tornisa: The Woman that Wrote (1986) 25.25 [Uyghur dubbed in Swedish]
Documentary on Uyghur Christian (MTV Sweden)

Otto Torvik Interview (date not known) 2.20 [Swedish / English subtitles]
Torvik Family Recording (Norway)

East Turkistan Folklore (recordings from 1947 on) 43.17 [Uyghur / Turkish]
Documentary on Uyghur music and dance (TRT Turkey)

Sven Hedin's Expedition through the Gobi Desert (1928) 1hr 41 mins [English text]
Documentary made by the Swedish explorer (archive film)

Swedish Audio Recordings:

The audio files on this site feature interviews with members of the Swedish Mission and their relatives recorded between 1955 and 1987. This archive also holds a series of interviews with Swedish diplomat and East Turkistan specialist Gunnar Jarring. General overview translations in English of these interviews are being added as PDFs over the course of 2010.

For further information on the Mission and East Turkistan during the late 19th and early 20th century view the attached PDF book [Mission and Revolution in Central Asia](#) by John Hultvall.

Also Professor Linda Benson's attached paper 'China's Muslims through Western Eyes'.

Run time 17 minutes 30 seconds

Producer S L James

Audio/Visual silent, color

Language [Swedish](#), [English](#), [Uyghur](#)

Sörbytorp 2021

Anita Karlsson